

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 7, 2015

Назва

Головна

УДК 336.76

К. В. Клименко,

к. е. н., старший науковий співробітник відділу фінансових ринків НДФІ
ДННУ «Академія Фінансового управління» Міністерства Фінансів України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

K. V. Klymenko,

Ph.D., senior research fellow of the financial markets department
State Educational Scientific Institution «Academy of Financial Management» of the Ministry of Finance of Ukraine

CURRENT PROBLEMS OF FINANCIAL SYSTEM MODERNIZATION IN UKRAINE

У статті розглянуто основні тенденції та проблеми модифікації вітчизняної фінансової системи, систематизовано ознаки кризової ситуації, що сформувалася в Україні, та проаналізовано проблемні аспекти розвитку її банківського та парабанківського секторів.

Обґрунтовано необхідність запровадження принципово нового підходу до управління вітчизняною фінансовою системою на основі імплементації європейського досвіду, особливо в частині проведення заходів, які впливають з умов Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та із завдань «Стратегії – 2020».

На основі проведеного аналізу зроблено висновки щодо можливих напрямків дій, спрямованих на вдосконалення функціонування фінансової системи України, а також сформульовано певні рекомендації стосовно пріоритетних заходів, які необхідно здійснити для модернізації фінансової системи України та трансформації української економіки в контексті запровадження Плану Законодавчого Забезпечення Реформ, Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року та Стратегії реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015-2020 роки, серед яких: забезпечення режиму гнучкого валютного курсу, зниження вартості грошей в країні, відновлення кредитування економіки, модернізація системи регулювання та нагляду, очищення ринків від проблемних активів, забезпечення динамічного розвитку інструментів та інфраструктури фінансових ринків, вдосконалення системи оподаткування учасників фінансових ринків, забезпечення інституційної незалежності регуляторів, підвищення організаційної ефективності регуляторів, впровадження новітніх ІТ-технологій, покращення координації роботи регуляторів та учасників фінансового ринку, стимулювання розвитку фінансової грамотності споживачів та інвесторів фінансового ринку, підвищення стандартів захисту прав споживачів та інвесторів фінансового ринку, дерегуляція на ринках небанківських фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища тощо.

The article examines the main trends and challenges of modification of the national financial system, systematizes the features of crisis state that has formed in Ukraine, and analyzes the problematic aspects of banking and parabanking sectors' development.

It is substantiated the necessity of introduction of a fundamentally new approach to management of the domestic financial system based on implementation of the European experience, especially concerning measures arising from the terms of the Association Agreement between Ukraine and the EU and objectives of the «Strategy 2020».

Based on conducted analysis conclusions on possible directions of action aimed at improving the functioning of the financial system in Ukraine are formulated, as well it is suggested certain recommendations concerning priority measures focused on financial system modernization in Ukraine and transformation of the Ukrainian economy in the context of proceeding the Plan of Legislative Support for Reform, the Comprehensive Program of the Financial Sector Development in Ukraine till 2020, and the Strategy of reformation of non-banking financial services' state regulation in 2015-2020, including: providing a flexible exchange rate regime, reducing the cost of money in the country, restoration of lending to the economy, modernization of regulation and supervision, cleaning markets of toxic assets, providing dynamic development of financial markets' tools and infrastructure, improvement of the financial market participants' tax system, ensuring institutional independence of regulators, improving organizational efficiency of regulators, introduction of new IT-technologies, improving the coordination of regulators and financial market participants, promotion of financial literacy of financial market consumer and investors, raising the standards of protection of financial market consumer and investors, deregulation of non-banking financial services markets and simplification of regulatory environment etc.

Ключові слова: фінансова система, банківська система, парабанківська (небанківська) система, державне регулювання, стратегічний розвиток, модернізація фінансової системи.

Keywords: financial system, banking system, parabanking (non-banking) system, state regulation, strategic development, financial system modernization.

Постановка проблеми. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку для національної фінансової системи властиві значні розриви у розвитку окремих її сегментів (секторів), що призвело до поглиблення дисбалансів та подальшої її фінансової дестабілізації. Розвиток фінансової системи протягом 2009-2014 років мав дискретний та непропорційний характер. Держава переживає безпрецедентне поєднання політичної та фінансово-економічної криз, які носять системний довготривалий характер. Так, за оцінками МВФ в Україні зниження реального ВВП у 2014 році становило близько 7,5% (за оцінкою Національного банку України даний показник сягав близько 6,7%). Всебічними та резонансними викликами, що постали перед Україною у 2015 році, насамперед стали ескалація військового конфлікту, повільне впровадження структурних реформ, розбалансування державного бюджету, зниження економічної активності, погіршення торгівельного балансу, відплив депозитів та суттєве скорочення обсягів кредитування тощо. Як результат – посилення загрози формування інфляційно-девальвацийної «спіралі». Перелік загроз, що постали перед вітчизняною фінансовою системою, майже не відрізняється від аналогу минулого року, та лише підтверджував той факт, що невирішені проблеми самі по собі нікуди не зникають – їх потрібно як найшвидше розв'язувати!

Формування мети статті. Метою статті є наукове дослідження проблемних питань розвитку фінансової системи України та пошук шляхів упровадження інноваційних ідей щодо вдосконалення напрямків фінансової політики на державному рівні для її ефективного розбудови згідно із стандартами Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фінансова система сьогодні є предметом дискусій і обговорень багатьох науковців. Значний внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів розвитку та структуризації фінансової системи зробили такі вчені, як: Ф.Ален [1], В.Виноградя [2], Т.Сфименко [3], О.Іваницька [4], В.Коваленко [5], Макаренко [6], В.Мищенко [7], П.Хартман [8] та інші.

Попри значну кількість наукових здобутків, пов'язаних із висвітленням окремих аспектів формування і функціонування фінансових систем, є потреба у формуванні належних пропозицій та рекомендацій щодо модернізації національної фінансової системи в період кризових явищ, враховуючи реальні умови та потреби економіки, а це в умовах значної відкритості національної економіки особливо обумовлює актуальність даного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансову систему держави можна розглядати у кількох аспектах: з однієї сторони як сукупність фінансових інститутів, кожний з яких сприяє утворенню та використанню відповідних централізованих та децентралізованих фондів коштів для здійснення фінансової діяльності держави, тобто діяльності з приводу мобілізації, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів коштів для виконання завдань і функцій держави та органів місцевого самоврядування.

З іншого боку (в організаційному аспекті), фінансову систему можна розглядати як сукупність органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють у межах своєї компетенції керівництво фінансовою діяльністю держави та підприємств, установ, організацій, що беруть у ній участь.

Якщо характеризувати фінансову систему з позицій економіки, то вона буде значно ширшою і включатиме державні фінанси (бюджет держави, фонди цільового призначення, державний кредит, фінанси державних підприємств), фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси (валютний ринок, фінанси міжнародних організацій, фінансові інституції) та фінансовий ринок (кредитний ринок, ринок грошей, ринок капіталів, а також ринок цінних паперів (фондовий ринок)) тощо.

Для проведення всебічного аналізу в даному дослідженні фінансова система країни розглядається з усіх трьох боків - в інтеграційному поєднанні вище згаданих аспектів, а також із оцінкою її підсистем (секторів), зокрема банківської та парабанківської, та розробкою пропозицій та рекомендацій для органів державної влади щодо напрямків реформування та розбудови ефективно працюючої національної фінансової системи, що здатна забезпечувати стабільний економічний розвиток, підвищити прозорість та ефективність державного урядування у фінансовій сфері.

Так, історично склалося, що існуюча в Україні модель функціонування фінансової системи є банкоцентричної, вона є домінуючою серед інших сегментів (секторів) фінансової системи, і нестабільні явища в економіці передусім відображаються на ній. Так, найбільшими системними «гріхами», що мали значний вплив на функціонування банківської системи стали:

- різке зростання долі проблемних активів на балансах банків, зокрема частка проблемних (токсичних) кредитів наприкінці I кварталу 2015 року зростає до 24,7%;
- суттєвий відтік депозитних ресурсів: частка від'ємного відтоку депозитів у іноземній валюті за 2014 рік - I квартал 2015 становила 45,4%, а у за гривневими депозитами - 17,9%;
- введення жорстких адміністративних заходів (в т.ч. щодо зняття депозитів, валютно-обмінних операцій), що були запроваджені у зв'язку із розгортанням військового конфлікту та економічної кризию;
- висока доларизація кредитів та депозитів 55,9% та 53,4% відповідно станом на кінець I кварталу 2015 р.;
- незбалансована база активів та пасивів банків (співвідношення кредитів до депозитів сягало пікового значення 226,7% у 2009 р. та складало 158,8% на кінець I кварталу 2015 р.);

- з I кварталу 2014 року по II квартал 2015 року 47 банків було оголошено неплатоспроможними, з них зауважимо один системно важливий банк [9].

Так, у 2014 році також визначальними чинниками збитковості банківської системи стали відрахування в резерви, які склали майже 53 млрд. грн., у порівнянні з минулим роком комерційні банки здійснили відрахувань у резерви на суму 103 млрд. гривень. Недостатні розміри власного та регулятивного капіталу банків були наслідком погіршення якості кредитів та інших активів та до формування резервів за активними операціями. Всі ці події призвели до погіршення якості кредитних портфелів банківської системи, що викликало необхідність очищення банківської системи та потребувало додаткових вливань капіталу в банки для створення значних резервів під активні операції. Ситуацію з проблемними балансами банків також ускладнила і відсутність ефективних систем захисту прав кредиторів та споживачів, насамперед, гарантій прав власності та неупередженого судочинства тощо.

Варто відзначити, що в Україні відбувся також досить болісний, але необхідний перехід від штучно стабільного до гнучкого обмінного курсу гривні, який в розвинених країнах визначається фундаментальними чинниками ринку - попиту та пропозицією.

На превеликий жаль, бізнес-спільнота та населення не отримали гідних компенсаторів курсової волатильності, бо комплексного реформування усіх секторів економіки не відбулося. Зауважимо, що Україна не перша з тих країн, що змінювали монетарний режим в умовах жорсткої економічної кризи, але жодна з них ще не робила таких рішучих дій в умовах військового конфлікту. Відхід від штучної стабільності гривні був вимушеним, але єдиним вірним та виваженим кроком в критичних умовах, що склалися. Звідси є потреба у негайному оздоровленні банків, поліпшенні якості державного регулювання, підвищенні довіри до фінансових установ.

Сьогодні алгоритм першочергових дій Національного банку України повинен бути сконцентрований у монетарній сфері на таких напрямках як: вдосконалення системи прийняття рішень з монетарної політики та її операційного механізму; використання Національним банком України в якості операційних орієнтирів монетарної політики чистих міжнародних резервів та чистих внутрішніх активів, а також обсягу монетарної бази [10].

Розумне регулювання грошової пропозиції повинно відбуватися шляхом впливу на ліквідні кошти, наявні у розпорядженні банків; суттєве посилення ролі облікової ставки, як базової ставки монетарної політики: процентні ставки за інструментами регулювання ліквідності будуть визначатися у тісній прив'язці до її рівня; посилення підв'язності та зв'язків НБУ з ринком та громадськістю з метою їх орієнтування щодо інфляційних очікувань та прийняття рішень; у міру стабілізації ситуації на грошово-кредитному ринку поступове скасування адміністративних заходів, запроваджених у терміновому порядку для стримування тиску на платіжний баланс [9].

Втім, на певний час, до стабілізації фінансових умов, контроль за капіталом залишатиметься в силі. Якщо ризик зменшення капіталу матеріалізується, а фінансова стабільність і умови валютного ринку погіршаться, - можливе тимчасове посилення адміністративних заходів.

У сфері банківського нагляду особливо акцентувати увагу НБУ необхідно на: підвищенні рівня капіталізації банків; удосконаленні підходів до регулювання операцій банків з пов'язаними особами; виявленні реальних обсягів операцій із пов'язаними особами та вжиття заходів, спрямованих на їх зменшення; посиленні відповідальності, в тому числі шляхом встановлення кримінальної відповідальності, керівників банків, власників істотної участі та інших пов'язаних осіб за діяльність, що призводить до неплатоспроможності банків; проведенні оцінки якості активів банків з метою визначення потреби в додатковій капіталізації банківських установ; подальшому очищенні банківської системи від фінансових установ, які є неплатоспроможними, здійснюють відмивання грошей та не дотримуються вимог законодавства; створенні скоординованої системи позасудової реструктуризації кредитів та сприяння добровільній реструктуризації валютних іпотечних кредитів [9].

Серйозність комплексної фінансової кризи, яка охопила Україну зробила зрозумілим, що для вирішення економічних проблем країни необхідно перш за все глибоке «переформатування» банківських фінансових інституцій та посилення євроінтеграційної економічної політики. Тобто, серйозність змін, які вже відбулися в фінансовій системі Європейського Союзу, вимагає того, щоб заходи стосовно імплементації норм існуючої практики та майбутніх новацій, які плануються до здійснення у фінансовій системі Європейського Союзу, повинні зайняти помітне місце в програмі євроінтеграції України.

Маючи на увазі модифікацію фінансової системи Європейського Союзу, заходи, які необхідно здійснити відповідним державним органам України можуть бути розподілені на дві групи: заходи, які впливають з умов Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та заходи, які впливають із завдань «Стратегія - 2020» [11, 12].

Заходи, які впливають з умов Угоди про асоціацію між Україною та ЄС стосовно тих напрямів, які розвиваються в процесі реформування фінансової системи ЄС, повинні враховувати, що процес такого реформування може помітно змінити вимоги та стандарти, які передбачаються існуючими на даний час стандартами і, у зв'язку з цим, заздалегідь передбачати можливість або необхідність адаптації до нових умов на основі тенденції розвитку фінансової системи ЄС, які спостерігаються вже на даний час.

З переліку елементів acquis ЄС, зазначених у Додатку XVII до Угоди про асоціацію (наближення українського законодавства до яких має бути здійснено згідно ст.133 Угоди) в якості таких, що можуть бути віднесені до першої групи заходів, можна віднести необхідність імплементації Директиви №2009/110/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 вересня 2009 р. щодо започаткування та ведення діяльності установ по роботі з електронними грошима та пруденційний нагляд за ними й Директиви №94/19/ЄС від 30 травня 1994 р. про систему гарантування депозитів. Положення обох Директив повинні бути впроваджені протягом 4 років з дати набрання чинності Угодою. При цьому, якщо розвитку системи гарантування вкладів приділяється значна увага, то функціонування електронних грошей, особливо так званих «крипто-грошей / валюти» (приміром, bitcoin) знаходиться поза центром уваги Національного банку України, що призводитиме тільки

до розширення розходжень в питаннях регулювання цього сегменту грошового ринку між Україною та ЄС, а також подальшого технологічного відставання механізму грошового обігу країни (як банківського, так і позабанківського секторів) [11, 13].

Імплементация умов Угоди вимагає також зосередження уваги на забезпеченні ефективного і належного захисту інвесторів та інших споживачів фінансових послуг, а також незалежного та ефективного нагляду.

У зв'язку з цим, сьогодні необхідно активізувати роботу інституту бізнес - омбудсмена, а у подальшому – створити умови для виокремлення спеціалізованого підрозділу установи – «фінансового бізнес - омбудсмена» – як інструменту позасудового вирішення проблем, які виникають у стосунках всередині т. з. трикутника «державні органи влади – фінансові інституції – споживачі фінансових послуг / клієнти».

Запозичуючи міжнародний досвід, також слід ініціювати процес створення єдиного мегарегулятора фінансового ринку на основі Департаменту банківського нагляду Національного банку України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Така реорганізація може відбутися у найближчій півтора роки відповідно до впровадження норм і положень Комплексної програми розвитку фінансового сектора України до 2020 року, затвердженої Постановою Правління Національного банку України від 18.06.2015 року №391. Згідно програми до кінця 2016-го року планується визначити модель функціонування трьох регуляторів фінансового ринку та розглянути доцільність передачі функцій між ними [15].

Заходи, які сьогодні впливають із завдань «Стратегії – 2020», але не передбачаються умовами Угоди про асоціацію, необхідно здійснювати з урахуванням перспективи певних модифікацій інституціональної та функціональної структури фінансової системи ЄС, до якої необхідно буде адаптуватися з метою забезпечення готовності держави до подання заявки на повноцінне членство в Євросоюзі [13].

Насамперед, це стосується докорінних змін концепції розбудови національної банківської системи, яка повинна відійти від класичної (німецької) моделі універсальних банків та включити до свого складу елементи системи спеціалізованих банків (англосаксонської моделі). Перш за все, це стосується наступних змін: чіткий розподіл між депозитно-кредитними та інвестиційними банківськими установами (або відповідними типами операцій універсальних банків); прискорення повної імплементации вимог «Базель-2» та перехід до забезпечення відповідності українських банків вимогам «Базель-3». Досягнення цієї цілі вимагає, серед іншого, тісної взаємодії з таким регулятивним органом ЄС, як Європейське агентство нагляду (European Supervisory Authority – ESA), перед яким ставиться завдання моніторингу діяльності національних органів фінансового нагляду (банківського, страхового та фондового ринків) з метою уніфікації вимог відповідно до європейського права [12, 13].

Перегляд практики санації проблемних банків за рахунок зовнішнього фінансування (bail-out), перш за все, бюджетних коштів, а також зовнішньої офіційної допомоги (з боку МВФ, ЄБРР та інших міжнародних установ) з перенесенням основного фінансового навантаження на внутрішні ресурси проблемних банків (bail-in) – зокрема, власників (акціонерів) та основних клієнтів (власників великих депозитів або позичальників) [12, 13].

Втім для того, щоб чітко визначити усі сфери, які можуть бути предметом обговорення в межах консультацій з Європейським центральним банком та іншими європейськими інституціями, що здійснюють державне регулювання фінансових інститутів, структурні підрозділи Національного банку України повинні підготувати перелік конкретних проблем і план-графік технічного співробітництва між банками.

Враховуючи досвід Польщі та країн Балтії, можна передбачити, що до таких проблем належатимуть:

- юридично-правові (приведення законодавства у відповідність до директив ЄС);
- кредитно-грошова політика (визначення проблем, пов'язаних із забезпеченням мінімальних резервів, моніторинг і контроль за операціями з цінними паперами, забезпечення безпеки позикових операцій, а також ліквідність банківського сектору);
- фінансова та банківська статистика (оновлення переліку фінансових установ, модернізація системи фінансової статистики, збір та обробка інформації про відсоткові ставки);
- платіжні системи (правила та умови участі в роботі системи TARGET, безпека платіжних систем у контексті використання електронних платіжних інструментів і розвитку систем використання електронних грошей);
- бухгалтерський облік та звітність (принципи групування економічних подій у таблиці рахунків, що розробив ЄЦБ, принципи складання бюджетів для операцій центрального банку);
- емісія готівкових грошових знаків, зокрема вилучення з обігу фальшивих купюр і монет (співробітництво в процесі заснування Системи моніторингу за фальшивими купюрами та монетами, а також Центру аналізу фальшивих купюр і монет, доступ до Бази даних про підроблені купюри та монети);
- інформаційні технології та телекомунікаційні системи (двостороння лінія зв'язку між НБУ та ЄЦБ, участь у розробці технічних характеристик, необхідних для майбутнього приєднання української системи міжбанківських платежів до системи TARGET) [13].

Також особливу увагу необхідно наголосити на необхідності здійсненні відповідних адаптаційних заходів і у невирішених питаннях валютного регулювання. Найголовнішими завданнями у цій галузі є забезпечення критеріїв курсової волатильності (коливань співвідношення валютної пари «гривня / євро»), передбачених для країн ЄС, які не входять до зони функціонування спільної валюти. У свою чергу, це передбачатиме здійснення відповідних заходів, спрямованих на різке збільшення частки євро в структурі зовнішніх розрахунків резидентів України, офіційних золотовалютних резервах, а також забезпечення практики визначення офіційного курсу національної грошової одиниці (гривні) (та практики котирування гривні на вітчизняному валютному ринку) по відношенню до європейської валюти [9].

Більш того, враховуючи катастрофічну ситуацію з коливаннями курсу гривні (обвальною депреціацією), слід негайно розглянути проблемне питання щодо негласного мораторію на дискреційну грошову емісію та фактичний перехід до системи валютного бюро (currency board) – тобто здійснення гривневої емісії виключно в порядку придбання іноземної валюти, а в подальшому – лише в порядку придбання європейської валюти – євро. Повернення до дискреційної монетарної політики можна буде здійснити після того, як будуть створені інститути та інструменти ринку, необхідні для забезпечення ефективного функціонування системи інфляційного таргетування [13].

У міру забезпечення стійкого позитивного сальдо платіжного балансу країни та поглиблення європейської інтеграції України буде забезпечуватися наближення до стандартів регулювання міжнародних платежів неторговельного характеру, які існують в країнах Європейського Союзу. Серед іншого, це передбачає підвищення лімітів на позабанківській міжнародний переказ до рівня, встановленого для вивозу готівкової валюти та лібералізацію порядку відкриття резидентами банківських рахунків за кордоном тощо.

Проаналізувавши проблемні питання функціонування та реформування банківської системи, зупинимося на окремих аспектах розвитку парабанківської (небанківської) системи України.

На сьогодні вітчизняна система небанківських фінансових інституцій залишається дуже фрагментарною з низькою капіталізацією через нестабільні умови ведення бізнесу, незахищеність права власності та низький рівень корпоративного управління. Крім того, подальший розвиток парабанків стримують такі проблеми, як: існування на ринку фінансових установ, які не виконують та не мають на меті виконувати функції фінансового посередництва і створюють суттєві системні ризики для фінансового сектору; недостатній рівень або ж повна відсутність гарантій прав захисту інтересів споживачів фінансових послуг (інвесторів); низький рівень стандартів управління платоспроможністю та ліквідністю парабанків, дія жорстких адміністративних заходів; відсутність належної інфраструктури ринку капіталу (фондового ринку); обмежена кількість фінансових інструментів, в тому числі, інструментів хеджування ризиків; неефективне податкове законодавство (приміром, потрійне оподаткування інвестиційних доходів учасників ринку спільного інвестування); низька фінансова грамотність населення; низька ефективність нагляду за парабанками, що не дає можливість вчасно упередити розвиток ризиків; обмеженість повноважень та незалежності регуляторів для вжиття заходів впливу на учасників фінансового сектору; відсутність ефективних інструментів виведення з ринку проблемних небанківських фінансових установ. Все це призвело до поглиблення кризи недовіри до небанківської системи у цілому.

Найхарактернішими ознаками системних проблем у небанківському фінансовому секторі України наприкінці 2014 року стали: масовий вихід із України великих європейських гравців фінансового сектору; відсутність первинних публічних розміщень акцій (IPO) українських компаній на місцевих та закордонних біржах; зменшення обсягу торгів на вітчизняних біржах (окрім державних облігацій) на 38% у 2014р., до 76 млрд. грн., в тому числі торгів акціями та деривативами на 46%, до 36 млрд. грн.; низька та незмінна протягом 2008-2014 років частка страхових компаній у структурі фінансового сектору – від 2,6% до 3% від загального; низький рівень активів системи пенсійного забезпечення на рівні 2,5 млрд. грн. або 0,2% від ВВП на кінець 2014 р., ін. [10].

Вважаємо, що сьогодні стабілізувати фінансові інституції національної парабанківської системи можна з допомогою таких основних напрямів, а саме:

- дерегуляція на ринках небанківських (парабанківських) фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища;
- удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду;
- захист інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до парабанків;
- регуляторний вплив на розвиток ринків небанківських фінансових послуг (табл.1).

Таблиця 1.

Напрями реформування небанківської (парабанківської) фінансової системи України

Напря́м	Поставлені завдання в рамках реалізації напрямку
<p>Напря́м 1.</p> <p>Дерегуляція на ринках небанківських (парабанківських) фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища</p>	<p>проведення комплексної інвентаризації наявної регуляторної бази у сфері надання небанківських фінансових послуг, правил проведення дозвільних та реєстраційних процедур на предмет актуальності з подальшим скасуванням неефективних норм, оптимізацією ліцензійних умов та процесів отримання необхідних дозволів, усуненням бюрократичних перешкод, що виникають під час започаткування та здійснення діяльності з надання фінансових послуг;</p> <p>запровадження принципів та цілей державного регулювання та нагляду відповідно до міжнародних стандартів IAIS (Міжнародної асоціації органів страхового нагляду) і принципів IOPS (Міжнародної організації органів нагляду за пенсійними фондами) тощо;</p> <p>упровадження обов'язкового здійснення оцінки витрат та економічних вигод при запровадженні державного регулювання для унеможливлення впровадження зайвих адміністративних навантажень;</p> <p>сприяння утворенню саморегульованих організацій (CPO) суб'єктами нагляду на ринках небанківських фінансових послуг та делегування їм окремих функцій державного регулювання;</p> <p>удосконалення системи аналізу, прогнозування та стратегічного планування політики парабанків, що передбачає виконання оцінки реалізації стратегічних та оперативних планів, досягнення стратегічних цілей із залученням учасників ринків фінансових послуг.</p>
<p>Напря́м 2.</p> <p>Удосконалення діяльності регулятора (Нацкомфінпослуг) та підвищення ефективності державного нагляду</p>	<p>покращення механізмів міжвідомчої координації державних органів на ринках фінансових послуг для своєчасного виявлення поточних та потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз та ризиків для фінансової стабільності й мінімізації їх негативного впливу на фінансову систему України;</p> <p>налагодження конструктивного діалогу з учасниками ринків небанківських фінансових послуг, їхніми об'єднаннями, забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики;</p> <p>посилення інституційної спроможності державного регулятора шляхом запровадження платежів нагляду, передбачивши спрямування отриманих коштів на цілі здійснення регулювання та нагляду на ринках небанківських фінансових послуг, із забезпеченням відкритої звітності за усіма коштами, поставленими завданнями та результатами їх виконання;</p> <p>забезпечення впровадження системи пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та переходу на систему нагляду на основі оцінки ризиків шляхом здійснення оцінки, вимірювання та обмеження ризиків ліквідності фінансових установ з урахуванням ролі та частки на ринку, а також посилення вимог щодо розкриття інформації, управління ризиками, резервування та підвищення відповідальності фінансових установ за порушення зазначених вимог;</p> <p>запровадження індикаторів аналізу фінансової звітності, більш чутливих до зміни фінансового стану, втрати надійності фінансової установи та ризику здійснених операцій;</p> <p>удосконалення форм, порядку складання та подання звітності суб'єктами нагляду на ринках небанківських фінансових послуг з урахуванням актуальності показників для визначення їх фінансової стійкості та надійності, протидія недостовірній звітності, забезпечення можливості впровадження у Нацкомфінпослуг електронного документообігу для здійснення комунікацій з учасниками ринку в електронному форматі;</p> <p>упровадження у практику регулярного проведення стрес-тестування фінансових установ для визначення їх фінансової стійкості;</p> <p>аналіз та узагальнення типових порушень, встановлення основних причин, що їх викликали, підготовка пропозицій щодо виявлення, усунення та запобігання їм у майбутньому;</p> <p>здійснення заходів щодо залучення коштів міжнародної технічної допомоги на цілі розвитку державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг та підвищення якості надання послуг для споживачів та бізнесу;</p> <p>здійснення співробітництва з міжнародними організаціями та асоціаціями (IAIS, IOPS та ін.), а також укладення меморандумів про взаєморозуміння та обмін інформацією з іноземними регуляторами ринків небанківських фінансових послуг з метою обміну інформацією між сторонами стосовно транскордонної діяльності фінансових установ – об'єктів нагляду Нацкомфінпослуг;</p> <p>запровадження нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, переважна діяльність у яких здійснюється піднаглядними Нацкомфінпослуг фінансовими установами.</p>
<p>Напря́м 3.</p> <p>Захист інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до парабанків</p>	<p>створення загальнодоступної інформаційної бази даних Нацкомфінпослуг для доступу споживачів фінансових послуг до інформації про діяльність фінансових установ, а також контроль за належним розкриттям фінансовими установами перед клієнтами повної і достовірної інформації, надання якої вимагається законом;</p> <p>упровадження механізмів гарантування законних прав споживачів і інвесторів, зокрема гарантування страхових виплат за договорами страхування життя, гарантування внесків (вкладів) на депозитні рахунки членів кредитних спілок, внесків довіритель фондів фінансування будівництва;</p> <p>сприяння впровадженню системи рефінансування проблемних страхових компаній, кредитних спілок та інших фінансових установ, враховуючи державну підтримку та додаткові приватні донорські джерела;</p> <p>упровадження відповідальності посадових осіб, органів управління та власників істотної частки фінансових установ за дії та бездіяльність, що призвели до неплатоспроможності фінансової установи;</p> <p>проведення роботи з очищення ринків небанківських фінансових послуг від неплатоспроможних фінансових установ; забезпечення швидкого та ефективного виведення з ринку таких установ на основі удосконалених механізмів ліквідації, у тому числі, примусової, та банкрутства;</p> <p>сприяння запровадженню дієвого механізму досудового врегулювання спорів на ринках небанківських фінансових послуг шляхом прийняття об'єднаннями небанківських фінансових установ та інших суб'єктів нагляду на ринках небанківських фінансових послуг та об'єднаннями споживачів ринкових стандартів врегулювання спірних питань;</p> <p>посилення державного контролю за розповсюдженням реклами у сфері ринків фінансових послуг, притягнення до відповідальності рекламодавців та розповсюджувачів реклами у зазначеній сфері за порушення встановлених вимог;</p> <p>встановлення вимоги до саморегульованих організацій на ринках фінансових послуг щодо запровадження стандартів (кодексів) поведінки для застосування фінансовими установами – їх учасниками;</p> <p>забезпечення умов щодо інформування споживачів фінансових послуг, у тому числі і потенційних, про фінансові послуги, які надаються небанківськими фінансовими установами, особливості функціонування різних видів фінансових установ, можливості, які надаються за такими видами послуг, а також права, обов'язки та відповідальність споживачів за різними видами небанківських фінансових послуг з метою підвищення фінансової грамотності населення;</p> <p>сприяння інститутам громадянського суспільства на ринках небанківських фінансових послуг щодо здійснення громадського контролю за фактами порушення законодавства фінансовими установами та іншими суб'єктами нагляду;</p> <p>оперативне реагування на скарги споживачів щодо недобросовісних дій фінансових установ та інших суб'єктів нагляду.</p>
<p>Напря́м 4.</p> <p>Регуляторний вплив на розвиток ринків небанківських фінансових послуг</p>	<p>сприяння становленню компаній зі страхування життя, недержавних пенсійних фондів, як значущих інституційних інвесторів у економіку України шляхом розширення спектра та підвищення якості фінансових послуг, удосконалення податкового законодавства, створення умов участі страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення з метою формування та залучення довгострокового інвестиційного ресурсу в економіку країни;</p> <p>реформування правового забезпечення діяльності суб'єктів страхового та перестрахового брокерства, страхових агентів;</p> <p>стимулювання розвитку діяльності суб'єктів допоміжної діяльності на ринках небанківських фінансових послуг;</p> <p>створення умов розвитку електронної комерції на ринках небанківських фінансових послуг;</p> <p>удосконалення взаємовідносин банків та небанківських фінансових установ шляхом врегулювання проблемних питань банкострахування (bancassurance), забезпечення додаткових гарантій по депозитах, пов'язаних з розрахунком рівня платоспроможності небанківських фінансових установ, удосконалення валютного регулювання;</p> <p>реформування ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів шляхом запровадження механізму зв'язування частини коштів страхових резервів страховиків у складі фонду захисту потерпілих, удосконалення</p>

тарифної політики з орієнтацією на перехід до вільного ціноутворення, створення організаційно-нормативних передумов до запровадження системи «прямого врегулювання» та «електронного поліса», створення ефективної системи регламентних виплат; створення умов та розвиток обов'язкового державного соціального медичного страхування за участю страхових компаній та забезпечення стимулів для добровільного медичного страхування;

сприяння імплементації норм і практик ЄС у сфері ядерного страхування, зокрема тих, що передбачені Віденською, Паризькою конвенціями про цивільну відповідальність за ядерну шкоду, Конвенцією про додаткову компенсацію за ядерну шкоду, в т.ч. визначення системи фінансового забезпечення цивільної відповідальності за ядерну шкоду, створення багаторівневого захисту, збільшення лімітів відповідальності та страхових сум, приведення поняття ядерної шкоди, яка підлягає відшкодуванню, у відповідність до вказаних міжнародних конвенцій, зокрема, включення шкоди, яка заподіяна навколишньому середовищу, витрат на превентивні заходи, упущеної вигоди та ін., врегулювання проблемних питань щодо строку позовної давності (10 років), тероризму, звичайних радіоактивних викидів, моральної шкоди, єдиного компетентного суду, витрат на врегулювання збитків, в т.ч. судових витрат;

підвищення рівня страхового захисту громадян на час подорожей за кордоном, а також створення умов для запровадження фінансового забезпечення (банківської гарантії або договору страхування) у суб'єкта туристичної діяльності на випадок неплатоспроможності та банкрутства;

розвиток системи сільськогосподарського страхування, що здійснюється з державною підтримкою, шляхом удосконалення ліцензування страхової діяльності, встановлення додаткових вимог щодо платоспроможності, якості активів і звітності страховиків, кваліфікаційних вимог до фахівців, задіяних у процесі страхування сільськогосподарської продукції, запровадження єдиних стандартів андеррайтингу та врегулювання збитків, удосконалення процесу наповнення інформаційних баз даних, необхідних для актуарного обчислення страхових тарифів, удосконалення гарантійного механізму забезпечення страхових виплат, в т.ч. за рахунок перестраховування та державної фінансової підтримки, запровадження норм щодо обов'язкової наявності договору страхування сільськогосподарської продукції як умови надання сільськогосподарським товаровиробникам окремих видів державної підтримки та дотацій, визначених Кабінетом Міністрів України, а також забезпечення страхування сільськогосподарської продукції, що є об'єктом державного цінового регулювання, з державною підтримкою виключно за типовими страховими продуктами, удосконалення діяльності Об'єднання страховиків «Аграрний страховий пул» на засадах відкритості і прозорості вступу;

створення умов для розвитку страхування нерухомості юридичними та фізичними особами від природних катастроф та техногенних аварій;

створення умов для запровадження фінансового забезпечення здійснення діяльності суб'єктами підприємницької діяльності шляхом запровадження обов'язкової наявності договору страхування професійної відповідальності адвокатів, незалежних директорів, цивільної відповідальності імпортерів, пов'язаної зі сплатою митних платежів, перевізника за заподіяння шкоди життю, здоров'ю та майну пасажирів автомобільного, міського електричного, залізничного, морського перевізника та перевізника на внутрішніх водних шляхах, а також інших видів страхування відповідальності у відповідних сферах суспільного життя;

створення системи страхування експорту шляхом утворення спеціальної організації зі страхування та фінансування експорту;

здійснення заходів щодо поширення на кредитні спілки України виключень з Директиви 2013/36/ЄС Європейського парламенту та Ради від 26 червня 2013 року про доступ до діяльності кредитних організацій та пруденційний нагляд за діяльністю кредитних організацій та інвестиційних компаній, Директиви 2006/48/ЄС Європейського парламенту та Ради від 14 червня 2006 року щодо започаткування та здійснення діяльності кредитної установи;

розвиток ринку небанківського кредитування, що здійснюється кредитними установами, шляхом врегулювання питання щодо правових підстав та порядку залучення активів від юридичних та фізичних осіб з метою подальшого здійснення кредитування за рахунок таких коштів;

розвиток діяльності кредитних спілок шляхом запровадження норм щодо можливості залучення до членів кредитних спілок фермерських, сільських господарств, об'єднань власників житла, профспілкових і релігійних організацій, встановлення обмеження діяльності за територіальним принципом, але передбачивши можливість при наявності певних дозволів працювати на суміжних / прилеглих територіях, запровадження реалізації через кредитні спілки державних кредитних програм, спрямованих на підтримку розвитку малого підприємництва в Україні у сфері послуг, виробництва, торгівлі та аграрному секторі;

запровадження механізмів підтримки ліквідності на ринку кредитних спілок шляхом взаємкредитування через об'єднані кредитні спілки та кооперативні банки, утворені кредитними спілками;

сприяння розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення, створення умов до впровадження обов'язкової професійної пенсійної програми для окремих категорій працівників з підвищеним впливом шкідливих факторів виробничого середовища;

ступенева відмова від застосування кількісних обмежень для цілей диверсифікації інвестиційного портфеля недержавних пенсійних фондів та перехід до застосування критеріїв і правил «розумного інвестора»;

вжиття заходів стосовно оздоровлення ринку щодо проблемних та формально існуючих НПФ та адміністраторів;

створення сприятливих умов для використання фінансового лізингу як фінансового інструменту інвестування розвитку економіки України (зокрема, фінансування технічного оснащення та оновлення виробництва) шляхом забезпечення стимулів до зростання кількості гравців на лізинговому ринку, зокрема представників міжнародних фінансових груп, збільшення обсягів портфеля лізингових угод та нових напрямків фінансування – новітніх технологій, енергозбереження та ресурсозбереження тощо;

створення умов підвищення надійності та виконання зобов'язань перед споживачами фінансових послуг при будівництві житла; законодавче врегулювання діяльності ломбардів;

проведення аналізу та вдосконалення вимог щодо достатності капіталу, нормативів ліквідності, платоспроможності адміністраторів фінансових активів для придбання товарів у групах;

розробка дієвого механізму застосування регуляторного впливу до суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність з надання фінансових послуг без набуття статусу фінансової установи та отримання відповідної ліцензії.

Джерело: складено автором на основі [14].

Безперечно для вирішення або послаблення гостроти зазначених вище проблем, на нашу думку, слід особливо зосередити увагу на розвитку сучасної й конкурентоспроможної інфраструктури національних фінансових інституцій. Тому визначимо та проаналізуємо перелік заходів необхідних для динамічного розвитку вітчизняних банківських та парабанківських (небанківських) фінансових інституцій в контексті провадження Плану Законодавчого Забезпечення Реформ та Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року (табл.2) [15].

Таблиця 2.

Перелік заходів, в контексті провадження Плану Законодавчого Забезпечення Реформ та Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року

Задачі	Цілі
<i>впровадження монетарної політики на основі інфляційного таргетування</i>	перейти на таргетування інфляції; удосконалити інструменти монетарної політики; забезпечити прозорість ухвалення рішень з монетарної політики НБУ; покращити комунікаційну стратегію через нові фінансові продукти.
<i>забезпечення режиму гнучкого валютного курсу</i>	закласти режим гнучкого валютного курсу в основу валютно-курсової політики; скасувати адміністративні обмеження на валютному ринку; розробити та впровадити план зменшення високого рівня фінансової доларизації.
<i>зниження вартості грошей в країні</i>	посилити роль облікової ставки; впровадити чіткі принципи застосування інструментів та процедур регулювання ліквідності;

<i>відновлення кредитування економіки</i>	наблизити фактичні процентні ставки на міжбанківському ринку доставок, встановлених грошово-кредитною політикою;
	стимулювати збільшення джерел та обсягів локальних довгострокових фінансових ресурсів;
	забезпечити доступності фінансових ресурсів для кредитування економіки; стимулювати розвиток ринку локального синдикування та консорціумних угод.
<i>модернізація системи регулювання та нагляду</i>	впровадити принципи Basel III, IOSCO, IAIS, EIOPA; перейти до нагляду на основі правил оцінки ризику (risk based supervision) та запровадити засоби консолідованого нагляду; змінити правила здійснення фінансових операцій з пов'язаними особами; налагодити систему регулярної оцінки та контролю якості активів, потреб у підтримці ліквідності та рекапіталізації.
<i>підвищення прозорості та стабільності фінансових ринків</i>	удосконалити законодавство щодо злиття учасників фінансового ринку; розробити комплексну стратегію розвитку державних банків завершити перехід на МСФЗ; удосконалити вимоги до рівня корпоративного управління учасників фінансового ринку; посилити вимоги до системи ризик-менеджменту учасників фінансового ринку.
<i>очищення ринків від проблемних активів</i>	удосконалити законодавство щодо примусового стягнення заборгованості та відчуження і реалізації заставленого майна; скоротити процедури відчуження об'єктів застави на користь кредиторів; спростити законодавство щодо банкрутства боржників та учасників фінансового ринку, забезпечивши скорочення процедури банкрутства.
<i>забезпечення динамічного розвитку інструментів та інфраструктури фінансових ринків</i>	прийняти проекту Закону України «Про похідні фінансові інструменти (деривативи)»; реалізувати план впровадження накопичувального пенсійного забезпечення; стимулювати розвиток ринку локального синдикування та консорціумних угод; розширити лінійку корпоративних боргових цінних паперів; удосконалити розрахункову та клірингову інфраструктуру фінансового ринку.
<i>вдосконалення системи оподаткування учасників фінансових ринків</i>	удосконалити законодавство щодо оподаткування небанківських фінансових установ та споживачів їх послуг; створити сприятливу системи оподаткування ринку деривативів; розробити механізми податкового стимулювання довгострокових інвестицій; підтримати створення сприятливої системи оподаткування ринку спільного інвестування - колективних інвестицій (відміна потрібного оподаткування).
<i>забезпечення інституційної незалежності регуляторів</i>	підвищити автономію та незалежність регуляторів фінансового ринку; запровадити систему диференційованих зборів ФГВФО з урахуванням оцінки якості активів банків; посилити роль наглядової ради (або колегіального органу) регуляторів; впровадити ефективний інструментарій впливу для забезпечення ефективності заходів впливу на всіх сегментах фінансового ринку.
<i>підвищення організаційної ефективності регуляторів</i>	визначити цільову модель функціонування та дорожню карту трансформації регуляторів; розробити систему спеціалізованих комітетів для кожного регулятора для прийняття колегіальних рішень; розробити стратегію комунікації всіх регуляторів фінансового ринку; підвищити ефективність системи виявлення неефективних учасників фінансового ринку; забезпечити розбудову єдиного центру компетенції з реалізації непрофільних активів.
<i>впровадження новітніх IT-технологій</i>	сформувати колегіальний орган за участі всіх регуляторів фінансового ринку для проведення регулярного обговорення проблематики ринку та координації дій; налагодити механізми обміну інформацією між регуляторами; визначити механізми співпраці та підвищити ефективність діалогу регуляторів із учасниками фінансового ринку та саморегулювними організаціями (СРО); сформулювати та впровадити вимоги до ключових фахівців фінансового ринку.
<i>покращення координації роботи регуляторів та учасників фінансового ринку</i>	впровадити обмін інформацією за стандартом XBRL (Xtensible Business Reporting Language – відкритий стандарт для подання фінансової звітності в електронному вигляді); перейти на електронний документообіг між фінансовими установами; запровадити новітні стандарти IT-безпеки на фінансовому ринку; розробити процедури здійснення ідентифікації клієнта без його фізичної присутності; забезпечити накопичення даних, що формуються кожним із регуляторів, у єдиному сховищі даних.
<i>стимулювання розвитку фінансової грамотності споживачів та інвесторів фінансового ринку</i>	підвищити стандарти розкриття інформації про фінансові послуги; встановити чіткі санкції для учасників ринку щодо порушення прав споживачів фінансових послуг; запровадити механізм захисту прав міноритарних акціонерів; підвищити прозорість та зручність виплати коштів вкладникам банків, що ліквідовуються.
<i>підвищення стандартів захисту прав споживачів та інвесторів фінансового ринку</i>	разом з учасниками ринку та фінансовими організаціями розробити матеріали програми підвищення фінансової грамотності; оновлювати матеріали відповідно до розвитку фінансового ринку; розгорнути систему інформування та навчання населення фінансової грамотності; регулярно проводити моніторинг рівня фінансової обізнаності громадян та їх розуміння ключових вітчизняних економічних реформ.

Джерело: складено автором на основі [15].

Як бачимо, саме у процесі реалізації напрямів та виконання завдань в контексті провадження адаптивного реанімаційного документу Плану Законодавчого Забезпечення Реформ, зокрема четвертого системно важливого розділу «Стабілізація макроекономічної ситуації та реформування економіки», а також Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року будуть створені передумови стабільного розвитку економіки України, перетворення фінансової системи України у конкурентоспроможне середовище з інвестиційно-інноваційним кліматом, а забезпечення збалансованої структури фінансової системи та підвищення її стійкості до зовнішніх впливів сприятиме відновленню цілісності економіки та забезпеченню фінансової стабільності у довгостроковому періоді.

Висновки і пропозиції. Отже, підсумовуючи вищевикладене, варто відмітити, що реформи в Україні мають здійснюватись за усіма напрямками в кожній із підсистем фінансової системи, як в банківській, так і в парабанківській (небанківській). І Україна неодноразово наголошувала про налаштованість на їх комплексне проведення. Тому на часі реальний старт більш масштабних та швидких макроекономічних перетворень з відповідними помітними результатами та оновленням правовим полем, яке уможливить вирішення існуючих проблем.

Україні потрібен реальний новий економічний курс, адже тільки узгоджена національна модель регулювання як всієї економіки, так і фінансової системи зокрема, має бути не тільки створена, але й запроваджена. Адже модернізація національної фінансової системи є необхідною, але не достатньою умовою для переведення всієї економіки на нові «рейки». Тому створення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці, є необхідною магістральною передумовою для розбудови повноцінного ринкового конкурентного середовища згідно із стандартами Європейського Союзу.

Список використаних джерел.

1. Allen F. Comparing Financial Systems / F. Allen, D. Gale. – MA : Cambridge MIT Press, 2009. – 520 p.
2. Виноградня В.М. Особливості функціонування фінансових систем в країнах з ринковою економікою / В.М. Виноградня // Екон. вісн. ун-ту. – 2013. – Вип. 20/1. – С. 199 – 205.

3. Фінансова система національної економіки: проблеми розвитку та управління змінами [Текст]: у 3 т. / за ред. Т. І. Єфименко; Держ. навч.-наук. установа «Акад. фін. упр.» – К.: ДННУ «Акад. фін. упр.», 2012. – ISBN 978-966-2380-36-1. Т.1 / [Я. Б. Базилко та ін.]. – 2012. – 892 с.
4. Іванчицька О.М. та ін. Фінансовий сектор України в системі забезпечення інноваційного економічного зростання // Фінансова система національної економіки: проблеми розвитку та управління змінами: у 3-х т. / За заг. ред. Т.І.Єфименко; ДННУ «Академія фінансового управління». – К., 2012. – Т.1. – 894 с. – С.317 – 418.
5. **Коваленко В. В.** Реформування та стратегічний розвиток фінансової системи України / В. В. Коваленко // *ScienceRise*. – 2015. – № 2(3). – С. 43 – 46.
6. Макаренко В.О., Прищепчук І.О. Побудова моделі фінансової системи України на основі системного підходу // *Фінанси України*. – 2010. – № 5. – С. 31 – 38.
7. Міщенко В. Капіталізація банківської системи України: сьогодення та перспективи / В. Міщенко // *Вісник Національного банку України*. – 2013. – № 7. – С. 11 – 17.
8. Hartmann P., Maddaloni A. And Manganelli S. The Euro Area Financial System: Structure, Integration and Policy Initiatives // Workingpaper №230. European Central Bank. – 2009. – 55 p.
9. Банківська система 2015: виклики та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>.
10. Дешко А. П'ять кроків, які врятують фінансовий ринок України [Електронний ресурс] / А. Дешко // *Дзеркало тижня: електронне вид.* – 10.04.2015. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/p-yat-kroktiv-yaki-vryatuyut-finsanoviy-rinok-ukrayini-html>.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] / Урядовий веб-портал. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EUAssociation_Agreement_%28body%29.pdf.
12. Стратегія розвитку України «Україна 2020: стратегія національної модернізації» // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/>.
13. Еволюція фінансової системи ЄС: виклики та перспективи для України [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень: Київ, 2014. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1671>.
14. Стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015 – 2020 роки // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/news/918.html>.
15. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/Content/download/Reforms/Financial%20sector/Complex%20program%20finance%20v4.pdf>.

References.

1. Allen F. Comparing Financial Systems / F. Allen, D. Gale. – MA : Cambridge MIT Press, 2009. – 520 p.
2. Vynohradnia V.M. (2013), "Osoblyvosti funktsionuvannya finansovykh system v krainakh z rynkovoio ekonomikoio ", *Ekon. visn. un-tu.*, vol. 20/1, pp. 199 – 205.
3. Bazyliuk, Ya. B. and others (2012), *Finansova sistema natsionalnoi ekonomiky: problemy rozvytku ta upravlinnia zminamy*, Derzh. navch.-nauk. ustanova «Akad. fin. upr.», DНNU «Akad. fin. upr.», Kyiv, Ukraine, p.892
4. Ivanytska, O.M. and others (2012), *Finansoviy sektor Ukrainy v systemi zabezpechennia innovatsijnoho ekonomichnoho zrostannia, Finansova sistema natsionalnoi ekonomiky: problemy rozvytku ta upravlinnia zminamy*, DНNU «Akademiiia finansovoho upravlinnia», no.1, Kyiv, Ukraine, pp. 317 – 418.
5. Kovalenko, V. V. (2015), "Reformuvannya ta stratehichnyj rozvytok finansovoi systemy Ukrainy", *StisientseRise*, vol. 2(3), pp. 43 – 46.
6. Makarenko, V.O. and Pryshepchuk, I.O. (2010), "Pobudova modeli finansovoi systemy Ukrainy na osnovi systemnoho pidkhodu", *Finansy Ukrainy*, vol. 5, pp. 31 – 38.
7. Mischenko, V. (2013), "Kapitalizatsiia bankivkoi systemy Ukrainy: sohodennia ta perspektyvy", *Visnyk Natsionalnoho banku Ukrainy*, vol. 7, pp. 11–17.
8. Hartmann P., Maddaloni A. And Manganelli S. The Euro Area Financial System: Structure, Integration and Policy Initiatives // Workingpaper №230. European Central Bank. – 2009. – 55 p.
9. Bankivska sistema 2015: vyklyky ta perspektyvy, [Online], available at: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>.
10. Dешко А. П'ять кроків, які врятують фінансовий ринок України / А.Дешко // *Дзеркало тижня: електронне вид.* – 10.04.2015., [Online], available at: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/p-yat-kroktiv-yaki-vryatuyut-finsanoviy-rinok-ukrayini-html>.
11. Ughoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym Spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [The Association Agreement between Ukraine and the European Union] / Uriadovyi veb - portal, [Online], available at: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EUAssociationAgreement_%28body%29.pdf.
12. Stratehiia rozvytku Ukrainy «Ukraina 2020: stratehiia natsionalnoi modernizatsii» [The Strategy for Sustainable Development «Ukraine-2020»], [Online], available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/>.
13. Evoliutsiia finansovoi systemy ES: vyklyky ta perspektyvy dlia Ukrainy / Natsionalnyj instytut stratehichnykh doslidzhen: Kyiv, 2014., [Online], available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1671>.
14. Stratehiia reformuvannya derzhavnogo rehuliuвання rynkiv nebankivskykh finansovykh posluh na 2015-2020 roky [The Strategy of reformation of non-banking financial services' state regulation in 2015-2020]., [Online], available at: <http://nfp.gov.ua/news/918.html>.
15. Kompleksna prohrama rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy do 2020 roku [The Comprehensive Program of Ukraine Financial Sector Development in Ukraine till 2020]., [Online], available at: http://reforms.in.ua/Content/download/Reforms/Financial%20sector/Strategy2020_18062015-ENG_June%202015.pdf.

Стаття надійшла до редакції 08.07.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"